

Bøsseflint – typer lavet eller brugt i Danmark

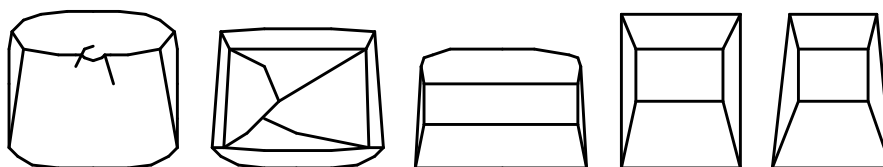
Torben Bjarke Ballin

LITHIC RESEARCH, Stirlingshire

Honorary Research Fellow, University of Bradford

Som medlem af en arbejdsgruppe, der søger at øge vores kendskab til bøsseflint produceret udenfor de britiske og franske imperier (*Gunflints beyond the British and French Empires*), er det en af mine opgaver at give et overblik over dansk-produceret bøsseflint. I den forbindelse var det overraskende at finde ud af, at der ikke er foregået nogen forskning indenfor dette område, siden Carsten Hess skrev sin artikel i *Skalk* i 1968, og at vi derfor stort set intet ved om dansk bøsseflint – udover at den eksisterer, og at dansk bøsseflint adskiller sig fra andre landes bøsseflint paa væsentlige områder.

Fig. 1. 1) Britisk afslagsbaseret (tidlig) bøsseflint; 2) dansk afslagsbaseret bøsseflint; 3) fransk flækkebaseret bøsseflint; 4) britisk flækkebaseret (sen) bøsseflint; og 5) øst-europæisk flækkebaseret bøsseflint.

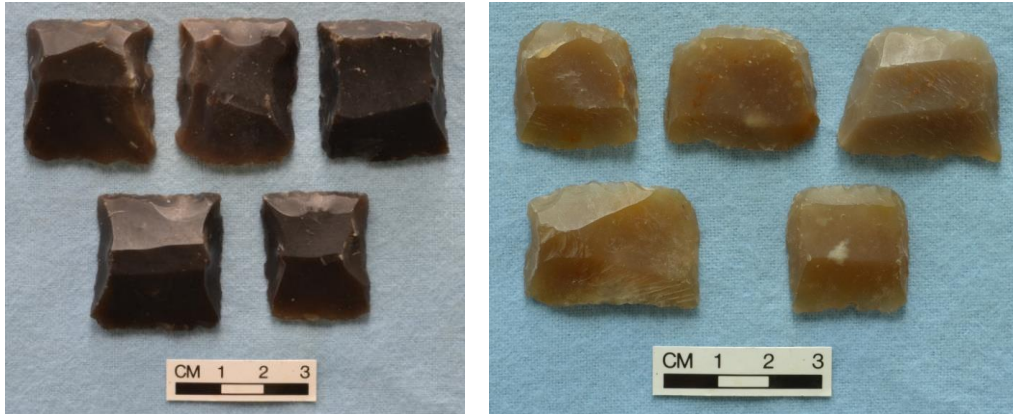
Vor viden om dansk bøsseflint er hurtigt opsummeret: Fra en gang i 1600-tallet til en gang i 1800-tallet blev disse stykker fremstillet ved modificering af små simple afslag, og på trods af det faktum at Danmark har massive forekomster af førsteklasses flint, fulgte landet ikke andre lande, som for eksempel Storbritannien og Frankrig, der på et tidspunkt moderniserede teknikken ved at begynde at lave bøsseflint ved sønderbrydning af lange slanke flækker. Da Danmark ikke indførte denne nye og mere produktive teknik, men vedblev at lave bøsseflint på afslag, måtte landet importere store mængder bøsseflint fra lande som Frankrig, Alpe-landene og 'Siebenbürgen' (Hess 1968).

Fig. 2. Typisk dansk afslagsbaseret bøsseflint fra fregatten *Wendela*, som sank ved Shetland i 1737.

Hvad vi *ikke* ved er mere omfattende. Først og fremmest har vi kun kendskab til bøsseflintsproduktion i de østlige dele af Sjælland, da det er der, Carsten Hess har været aktiv. Vi har intet kendskab til, om der også blev fremstillet bøsseflint i Nordjylland, hvor flinten er lige saa rigeligt til stede som paa Sjælland, og hvor den er af tilsvarende god kvalitet. At importere bøsseflint til Nordjylland fra Sjælland svarer stort set til 'at sælge sand i Sahara'.

Fig. 3 og 4. Britisk og fransk flækkebaseret bøsseflint.

Det er ogsaa almindelig kendt, at bøsseflint produceret i andre lande forekommer i tidlige og sene typer, og i former tilpasset forskellige våbentyper, saasom musketter, karabiner og pistoler. I skrivende stund kender vi intet til undertyper af dansk bøsseflint, men de eksisterer givetvis. Paa et tidspunkt donerede en dansk metaldetektorist, Tommy H. Olesen fra Sjælland, en lille samling dansk bøsseflint til min forskning, og disse relativt små stykker adskiller sig noget fra den bøsseflint, der almindeligvis er gengivet i faglitteraturen – om der er tale om en kronologisk undertype eller måske stykker fremstillet til indsættelse i pistoler vides ikke på nuværende tidspunkt.

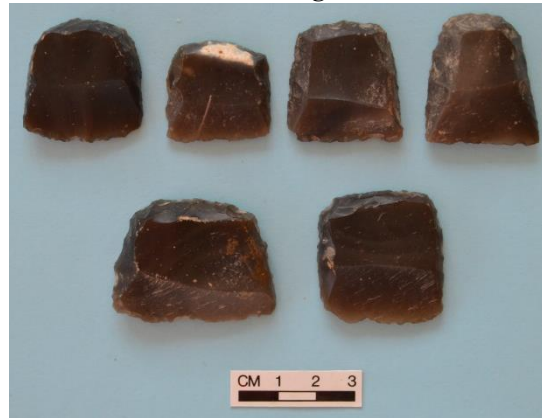
Fig. 5. Over- og underside af dansk afslagsbaseret bøsseflint fra en mark ved Lejre på Sjælland (doneret af Tommy H. Olesen).

Dette bringer os til formålet med nærværende note. Det er mit håb, at læserne af denne artikel vil gå igennem deres samlinger og hjælpe mig med disse spørgsmål ved at sende mig oplysninger og (meget gerne) fotos af sådanne stykker. Jeg er specielt interesseret i en respons fra nordjyder, da det er vigtigt at finde ud af, om der også blev fremstillet bøsseflint i Nordjylland, men jeg håber ogsaa at folk fra andre dele af kongeriget vil skrive til mig, da

deres fotos måske vil antyde, om dansk bøsseflint kan inddeles i kronologiske og funktionelle undertyper. Et spørgsmål, der er lige så interessant er, om nogle af de tilsendte typer måske kan genkendes som bøsseflint fra værkstederne i det centrale Europa eller i Alpeområderne?

Fig. 6. Polsk flækkebaseret bøsseflint, antagelig produceret i dele af det nuværende Ukraine (Galicien). Dette er måske de importtyper, der i Hess's (1968) artikel omtales som værende fra 'Siebenbürgen'?

Jeg kan nås på nedenstående adresse/email adresse – på forhånd tak for jeres interesse og hjælp.

Litteratur

Hess, C. 1968: De glemte flinthuggere fra Stevns. *Skalk* 1968:5, 9-15.

Torben Bjarke Ballin
Lithic Research / Research Fellow, University of Bradford
Banknock Cottage
Denny
Stirlingshire FK6 5NA, UK

Tel: 0044 1324 840 968

Email: lithicresearch@btinternet.com

Web site: www.lithicresearch.co.uk

Academia page: <http://independent.academia.edu/TorbenBjarkeBallin>